

Inka Hopsu vihr ym.

Kirjallinen kysymys opiskelijoiden asumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Orpon-Purran hallitus on aikeissa siirtää opiskelijat takaisin erilliselle opintotuen asumislikselle, mikä yhdessä opintorahan indeksijäädytyksen kanssa vähentäisi opiskelijan käytettävissä olevia varoja — asumislikselle siirto jopa 98 euroa kuukaudessa. Kun mukaan lasketaan vuonna 2024 tehty asumisliksen leikkaus, on ero vuoteen 2023 verrattuna jopa 170 euroa kuukaudessa. Kun otetaan lisäksi huomioon opintorahan indeksijäädytys, on yhteisvaikutus yksin asuvalla täysi-ikäisellä opiskelijalla kuukaudessa 200 euroa vuonna 2027. Asumisliksää ei myöskään saisi kesän ajalta. Tälle ajalle opiskelijoiden tulisi löytää toinen tulonlähde tai käyttää opintolainaa asumisen maksamiseen, minkä jälkeen kyseeseen voisi tulla toimeentulotuki.

Samaan aikaan asumislikselle siirtämisen kanssa hallitus leikkasi myös erityisryhmien investointiavustusta, jonka avulla on rakennettu opiskelija-asuntoja. Investointiavustus leikattiin noin 120 miljoonasta 63 miljoonaan euroon vuodelle 2024 ja 15 miljoonaan euroon vuodesta 2025 eteenpäin. Investointiavustuksella on tuettu erityisryhmille, kuten kehitysvammaisille, muistisairaille, ikääntyneille ja opiskelijoille, tarkoitettujen asuntojen rakentamista. Nyt leikkaus ja priorisointi jättävät opiskelija-asuntojen rakentamisen ilman avustusta.

Opiskelijabarometrin asumisen raportin (2022) mukaan vain noin neljännes opiskelijoista asuu yleistä vuokratasoa edullisemmassa opiskelija-asunnossa. Helsinki on Suomen kallein paikka asua vuokralla. Tällä hetkellä Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiö Hoasin vuokrataso on 31 prosenttia markkinoita edullisempi. Opiskelija-asuntoja ei nykyisellään riitä kaikille niitä tarvitseville. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla opiskelijoita on arviolta noin 100 000 ja Hoasilla on noin 11 000 opiskelija-asuntoa.

Asuntojen käyttöaste on viimeisen vuoden aikana pysynyt vähintään 98 prosentin tuntumassa koko ajan. Jonot opiskelija-asuntoihin ovat valtavat. Hoasilla oli syksyn alussa yli 10 000 odottavaa asuntohakemusta. Samalla käytännössä kaikki elo—syyskuussa vuokrattavaksi vapautuneet asunnot oli jo vuokrattu.

Opiskelija-asuntojen tarvetta nostavat hallituksen päätösten lisäksi koulutustason nostoon liittyvät aloituspaikkojen lisäykset. Hoasilla olisi valmius käynnistää noin 1 000 uuden asunnon rakentaminen lähivuosina, jos se saisi kohteille rahoituksen. Investointiavustuksen leikkaukset saattavat kuitenkin estää mahdollisuuden.

Myös Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan AYY:n mukaan tarve uusille kohtuuhintaisille opiskelija-asunnoille on suuri. Kaikki vapaat ja vapautuvat asunnot on vuokrattu, eikä Aalto-yliopiston

Kirjallinen kysymys KK 409/2024 vp

opiskelijoille ole tarjolla riittävästi opiskelija-asuntoja ylioppilaskunnan tai muiden toimijoiden kautta.

AYY:n jäsenkyselyn mukaan noin 60 prosenttia vuokralla asuvista opiskelijoista asuu opiskelija-asunnossa ja näistä hieman yli puolet asuu AYY:n asunnossa. Vuonna 2023 AYY:n opiskelija-asuntokohteiden käyttöaste oli keskimäärin yli 98 prosenttia, ja vuoden 2024 heinäkuun loppuun mennessä käyttöaste oli yli 97 prosenttia kesäkuukausien alhaisemmasta käyttöasteesta huolimatta. Syksyn alussa AYY:n asuntoihin jonotti 1 580 opiskelijaa, joilla ei vielä ollut asuntoa ylioppilaskunnan kautta. Kohonneiden ylläpito- ja rahoituskulujen takia opiskelija-asuntojen vuokrien korottaminen on välttämätöntä muiden ARA-toimijoiden tavoin. Kohteiden korjaaminen ilman samaan aikaan etenevää uudisrakentamista vähentää tarjontaa hetkellisesti entisestään, ja peruskorjausrahoitukseenkin liittyy suuria epävarmuustekijöitä.

Opiskelijamäärän kasvaessa on suuri tarve uudelle kohtuuhintaiselle asumiselle. AYY:lla on suunnitteilla noin 1 000 uutta opiskelija-asuntoa. Lisärakentaminen on viivästynyt useita vuosia kaavoitus- ja rakennuslupasyistä, ja perusparannuksia on jouduttu lykkäämään, jotta korkeaan kysyntään on pystytty vastaamaan. 400 asuntoon on saatu ARA:n alustava varaus, mutta nyt on ilmoitettu epävarmuudesta rahoituksen saatavuuden suhteen.

AYY:n jäsenkyselyn tulosten perusteella merkittävimmät syyt halvemman asunnon etsimiseen ovat Kela-tukimuutokset sekä nousseet vuokrat. Lisäksi vastanneista kaksi viidestä koki opiskelijan arjessa toiseksi suurimpana ongelmana sopivanhintaisten vuokra-asuntojen saatavuuden.

Eri paikkakunnilla on ryhdytty moninaisiin toimiin. Esimerkiksi Lappeenrannassa ylioppilaskunta, opiskelija-asuntosäätiö, yliopisto ja kaupunki järjestivät alkusyksystä väliaikaismajoitusta, jossa tarjottiin katto päälle ja patja alle. Tähän majoitukseen oli noin 80 opiskelijaa jonossa. Lappeenrannassa opiskelijoita on hieman yli 7 000, eli lähes yksi sadasta opiskelijasta jonotti väliaikaismajoitukseen. Tämä on hyvin huolestuttavaa jatkuessaan pitkään.

Pahimmillaan opiskelija-asunnon puute saattaa johtaa siihen, että opiskelija ei pääse kunnolla aloittamaan opintojaan, jos ei pysty muuttamaan paikkakunnalle tai ei löydä kohtuuhintaista asuntoa. Lisäksi toimeentulo on yksi merkittävistä hyvinvoinnin pilareista, ja korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointi herättää jo nyt huolta. Vuonna 2024 korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimukseen (KOTT) vastanneista korkeakouluopiskelijoista joka kolmas kärsi ahdistuksen ja masennuksen oireista.

Opiskelijoiden huoli toimeentulosta on yksi merkittävimmistä hyvinvointia ja jaksamista heikentävistä asioista. Opintolainakanta on kasvanut huomattavasti viimeisen kahdeksan vuoden aikana. Euromääräisesti se on jopa kaksinkertaistunut vuoden 2017 opintotukiuudistuksen jälkeen. Vuonna 2022 korkeakoulututkinnon suorittaneiden mediaanilaina oli jo 22 660 euroa. Yhtä aikaa jo nyt kasvaneiden opintolainamäärien kanssa ovat opintolainojen korot nousseet huomattavasti viimeisen muutaman vuoden aikana. Korkojen nousu näkyy Kelan tilastoissa, sillä korkoaivastusta sai vuonna 2023 lähes 8 000 henkilöä. Saajia oli noin kahdeksan kertaa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kirjallinen kysymys KK 409/2024 vp

Suuret korkomenot ja isot lainasummat vaikuttavat elämään vuosia opintojen jälkeenkin. Kaikilla aloilla ei ole samoja mahdollisuuksia maksaa lainoja takaisin, ja on käynyt ilmi, että suuret opintolainamäärät estävät jo asuntolainojen saamista.

Pula opiskelija-asunnoista, heikennetty asumiseen suuntautuva tuki sekä ohjaus ja kannusteet opintojen nopeaan suorittamiseen ovat yhtäaikaistena mahdoton yhtälö monelle.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo varmistaa opiskelijoiden kohtuuhintaisen asumisen ja riittävän opiskelija-asuntotuotannon ja

aikooko hallitus selvittää opiskelija-asuntopulan tilannetta eri puolilla Suomea?

Helsingissä 25.10.2024

Inka Hopsu vihr

Tiina Elo vihr

Oras Tynkkynen vihr